

ETICI O SPRAVEDLNOSTI

K trvale aktuálnímu tématu spravedlnosti, prolínajícímu se mnoha současnými politickými a sociálními úvahami a diskusemi, obrátili tentokrát svou pozornost pracovníci ve sféře etiky. Na semináři uspořádaném 22. 9. 1992 na Filosofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně (spolu s redakcí časopisu *Etika* a nadací *Ethos*) v deseti referátech rozebírali některé stránky problematiky a jak se očekávalo, často přesahovali do jiných disciplín.

K vlastnímu vymezení pojmu spravedlnosti směřoval referát R. Brázdy, rozebírající historickou podmíněnost pojetí spravedlnosti i omezenost pojetí spravedlnosti v naší západní kultuře a naznačující potřebu pluralitního pojetí. Je však něco společného na pojetí spravedlnosti v různých kulturách? Na tuto otázku hledal odpověď M. Valach a našel ji v nutné míře jednání, která je důležitým předpokladem k zachování existence daného souboru individuí. Spravedlnost je podle něho odvozena od dobra. Zajímavé podněty přednesl i v té části referátu, kde aplikoval etické pojetí spravedlnosti na naši kupónovou privatizaci.

V dalších referátech byla problematika spravedlnosti již konkretizována na určité oblasti nebo na rozbor jejího pojetí u některých myslitelů: I. Hodovský se jí zabýval u Maxe Schelera (zejména v jeho publicistice ve vztahu k otázce národa), I. Pospíšil v díle M. Berdajeva, V. Gluchman u představitelů slovenské evangelické sociální etiky. Nad zjednodušujícím chápáním spravedlnosti v brakové literatuře s jeho sociální funkcí se zamýšlel P. Jemelka. D. Lužný upozornil na chybnost universálních představ o spravedlnosti, zdůraznil nutnost rozboru sociokulturních předpokladů pro určité pojetí spravedlnosti i při její konkretizaci, např. ve vztazích mezi pohlavími (v souvislostech s feminismem).

Důkladné porovnání rozdílných a v lecčems protikladných koncepcí spravedlnosti u R. Nozicka (např. v díle *Anarchie, stát a utopie*) a J. Rawlse (*Teorie spravedlnosti*) provedl H. Ganthaler (univerzita Salzburg), když analyzoval jejich teorie vlastnictví a úlohy státu a podal i vlastní kritiku některých stránek obou koncepcí.

Zajímavé a zejména podnětné pro politology a pedagogy (kromě etiků samých) byly výsledky a závěry ze dvou průzkumů ze sféry sociologie mravnosti. Dr. Slejška uváděl, jak při dvojitým sociologickém šetření AISA v ČSSR v r. 1990 se ukazuje rozdílnost ve ztotožňování hodnoty spravedlnosti s rovností anebo spravedlnosti se svobodou (zhruba vždy polovina respondentů je pro to či ono), jak se konkrétně tyto rozdíly projevují v hodnocení osobní spokojenosti, obav či opatrnosti v současné naší společenské situaci. J. Sedlák realizoval průzkum 141 abiturientů, ucházejících se o přijetí na pedagogickou fakultu v Brně, a v pestrosti jejich názorů na spravedlnost (ovlivněných především zážitky ze školy) převládá etický aspekt této hodnoty.

Vcelku to byl podnětný seminář, i když by stálo za úvahu užší vymezení problematiky a snad navržení sporných problémů, případně i zabezpečení většího časového prostoru pro volnější diskusi, vycházející z aktuálních, společensky závažných jevů. Mnohé z příspěvků na tomto semináři budou uveřejněny v časopise *Etika*.

Jiří Kánský